

Píše Miriam Löwensteinová

(E*forum, 18. 07. 2018)

Vzpomenout se nedá jinak než osobně, od dat a faktů jsou encyklopedie.

Privilegium potkávat se s profesorem **Oldřichem Králem** měla za jeho dlouhý život spousta lidí v nejrůznějších oborech. Některým dal rámce pro další směřování, jiným kus svého ducha a energie. Bylo na konkrétním člověku, co si ze setkání odnesl, a jestli se dostal panu profesorovi blíž. Jeho velkorysost nebyla nekonečná: kdo zklamal, do jeho světa už neměl šanci vstoupit. Přitom ho snad víc zraňovalo lidské selhání než odborná nedokonalost. Rozčilovalo ho libování si v průměrnosti, šlendrián, lenost, intelektuální dutost. Nerozuměl závisti, kariérismu, odpuzovala ho bezduchost a neslušnost.

Slušnost je vlastnost vzácná. Jeho generace ji měla pod kůží. Dochvilnost, plnění slibů, okamžité reagování na žádost a připravenost, pokud se mělo něco konkrétního řešit. Jak banálně to zní. Stejně tak Oldřich Král za samozřejmé považoval, že se čte, že si každý pokouší zodpovědět otázky, nutkavě vyskakující v procesu četby v hlavě. Že překlad není převod, že překladatelství není mechanické řemeslo sloužící k obživě a že by ho neměl provozovat každý. Tak by se dalo pokračovat. Mít na okruh svých lidí nároky je legitimní, zvláště když je času tak málo. A plánů měl pan profesor Král víc než dost.

Zdánlivě nejsvobodnější byl od svého odchodu do jihočeské Lásenice. Do Prahy se vracel, když musel, anebo když už potřeboval živou komunikaci. Překládání je osamělá činnost, říkal, a myslím, že to každý překladatel podepíše. Bylo to i jeho nejproduktivnější období. Nemyslím množstvím, ale výběrem textů, kterým se věnoval. Každý jeho projekt míval odbočky, někdy logické, jindy zdánlivě zcela mimo vytyčené pole. Ale stály za to, ty *Meditační rohožky z masa*, *Vsuvka do Putování na Západ*, nebo i *Brána bez dveří*, kusy neuvěřitelné imaginace, šklebů, legrace a potěšení, pohozené těsně vedle toho úplně nejvíc kanonického. Navíc se vracel k lecčemu z minula: takové jsou estetické eseje o malířství, které začal při svém působení na Zbraslavi, několikrát a vlastně věčně nové čtení *Laozi*, v poslední době přemýšlel o klasickém románu *Sen v červeném domě*. Odbočkami mířil znovu a znovu do filosofie, estetiky, malby, kaligrafie, k teorii velkých narativních žánrů.

S texty nezůstával sám, pokoušel se je zprostředkovat. Nikoliv už na sinologii, ale na komparatistice. Dávalo mu smysl mluvit k lidem, kteří měli široký rozhled a nebyli úzkoprse omezení filologií. Pro tyto „negramotné“ musel mnoho věcí doformulovat, aby mu rozuměli. A oni rozuměli. Z toho vyvstala i neustále odkládaná představa

slovníku klasické čínské literatury, ta ale pokaždé zůstala tím posledním projektem v řadě, čistá koketérie v kombinaci s masochismem ve chvílích, kdy měl vymyšlený program na deset let dopředu.

Se vši vážností se pouštěl i do zdánlivě málo tvůrčí práce v nejrůznějších funkcích: neštítel se akreditací, formulování programů. Byl tolerantní i přísný školitel, pro většinu studentů byl spíš zjevením, inspirací, ovšem i jakýmsi božstvem mimo jejich dosah. Ne každý se dokázal nebo chtěl zeptat, ne každý mu přišel na chuť. Nové tváře potkával pan profesor nesmírně rád, zařazoval si, pamatoval si. A někdy z toho vznikl i krásný vztah.

Vztahy nemohly být vzhledem ke generační odlišnosti nikdy rovnocenné, a to nejen kvůli věku, ale kvůli hlubokému respektu, který u nadáním pozeňnaných typů lidí vzbuzoval. Ačkoliv s námi jednal jako se svéprávními, zůstával - aspoň ve mně - uctivý odstup vyvolaný vědomím jeho intelektuální převahy. A nejen převahy, ale i šíře spektra, ve kterém se zcela přirozeně pohyboval. Žádný fachidiotismus, pěkné rozkročení i náprah, podložené znalostí i zkušeností a geniálně intuitivní.

Naslouchala jsem mu s obrovským potěšením, připravená nasávat, v posledním desetiletí poctěná čtením jeho rukopisů. A tak to bylo s několika dalšími. Moje zásahy byly zprvu spíš směšné, sem tam čárka, sem tam tečka, občas překlep. Víceméně korekce. S nesmělymi poznámkami, pokud unikala logika. Bral to. Bral to od všech, kdo četl, a výsledkem byl nějaký jeho průnik. Jak těšilo, když přišla pochvala! To totiž uměl Oldřich Král krásně. Horší, když byla knížka bez reakce, když mu nestála za komentář.

Potřeboval něco víc než opravy. Kritické čtení, dodatečné otázky, souhlas i nesouhlas. Ovšem ne nadšení odbyté nějakým banálním adjektivem, ale podložené. Potřeboval pochvalu vypointovanou a erudovanou. Jako excelentní houslista dobře slyšel falešné tóny.

Potřeboval ale i lidi. Obyčejnou komunikaci o otravném listí, stavu květů třešní na zahradě, ale i o proraďné myčce, co se ho rozhodla opustit, nové košili. Lásku dával i dostával. Miloval bezpodmínečně syna a vnučky. Měl o ně dojemnou starost, ostýchal se po nich žádat, aby neobtěžoval. Tak to měl i s ostatními, nepředstavitelná nesmělost mu nedovolovala nakládat na lidi příliš.

Pan profesor Král byl krásný člověk a estét. To se projevovalo i na jeho vnímání objektů a lidí. Esteticismus to nebyl snobský, miloval krásu, oceňoval ji a čerpal z ní. Bavily ho ale i všechny prapodivné nebo nějak vykloubené projevy, všechno, co vybočovalo z prostřednosti, extrém, klidně i opulentní šerednost a hnus.

S jazykem si hrál, jeho překlady z posledních deseti let jsou toho svědkem. Troufal si čím dál víc, obzvláště v desetidílné *Slivoni ve zlaté váze*. Zůstane asi nedokončená, nikdo nedokáže navázat, nikdo nedokáže dát češtině tu jeho šfavnatost, peprnost,

slovosled, vyjádřit celé to spektrum vrstevnatosti čínského sdělení. Číst po něm znamenalo v mém případě mumlat si věty nahlas, protáčet mozkové závitky a rozšiřovat si hranice možného. Aktualizovat starou Čínu se vším všudy a refigurovat ji směrem k nám nečinilo panu profesorovi žádné potíže, navíc rád provokoval a experimentoval.

Nikdo nespočítá, s kolika lidmi se potkával. Dialog jsme totiž vedli každý zvlášť. Dával nám pocit výlučnosti, že právě s námi chce a potřebuje mluvit. Nespěchal, a tím příkrmoval naši iluzi. Do jisté míry to tak bylo: s jedním chodil na oběd, s druhým na kafe, dalšího chtěl mít ve Šporku, s nejstaršími brouzдал po pražských hospodách. Se mnou sedával U Černé Matky Boží na rohu Celetné nad mátou nebo zázvorem.

Zůstalo mnoho. Některé věci nedokončené. Třídílný *Sen v červeném domě* se dá vydat jako reprint i v současném stavu. Rozpracované texty dálnovýchodního taoismu pro Argo jsou téměř pohromadě. Ale *Slivoň* je teprve ve svém osmém díle. Sice arcipadouch Ximen Qing sejde ze světa strašnou smrtí už během následujících kapitol, ale až tam se pan profesor opravdu nedostal.

Člověk nepotká za život mnoho zásadních lidí. Většinu nechá odejít a neprotestuje. Profesora Krále nemám v úmyslu propustit. Zvlášť, když mám v mailu zprávu od jeho syna po návratu z Číny: Tatínek se Vám ozve později. Tak přemýšlím, co mu zase řeknu. A vím určitě, že by mi tenhle text v lepším případě dost počmáral.

(Sinolog, komparatista a překladatel Oldřich Král zemřel 21. června 2018.)

www.ipsl.cz